

חידושים בעולם התרופות ל-

הפרעת קשב

ורכיב

סקירה מקיפה על תרופות
לטיפול בבעיית קשב וריכוז
ADHD - התרופות הזמינות
כיום בישראל והתרופות
שיכנסו לסל בחודשי הקיץ

הרב אלכסנדר מושקוביץ | יו"ר "הבינו"

חיים, ילד בן 11, התקשה מאוד בחידוד. אותיות קפצו לו מהדף, מילים התערבבו, והמספרים פשוט ברחו. הקשבה בשיעורים הפכה למסע מפרך, מבחנים גרמו לו להזיע בבהלה, והציגונים? אל תשאלו. בכיתה, חיים לא מצא מנוח. קשה היה לו לשבת בשקט, דחף בלתי נשלט גרם לו לקום ולנוע, להפריע בשיעורים, ולצבור נזיפות מהמלמד. חברים? לא ממש. רוב הילדים העדיפו להתרחק מהילד "השובב" ו"המזרח". חיים עצמו, ילד רגיש וחכם, ראה את הקשיים מכל עבר. תחושת כשלון מילאה את ליבו, והבטחון העצמי שלו התפורר לרסיסים. "למה אני לא כמו כולם?" חשב בלילות, כשרמעות חונקות את גרונו. יום אחד, החליטו הוריו של חיים לנסות שוב. הם פנו לרופא מומחה, אצלו, לאחר אבחון מקיף, קיבלו את הבשורה: חיים סובל מהפרעת קשב וריכוז. הרופא הציע טיפול תרופתי, ותקוה חדשה נצצה בעיניו של חיים. תחילה, חשש מהלא נודע, מהשני. אך כבר לאחר ימים ספורים, קסם החל להתרחש. המילים על הדף נותרו במקומן, המספרים התייצבו בשורה, והאותיות הסכימו סוף סוף להסתדר למשפטים. חיים גילה פתאום את יכולת הריכוז שלו, והלימודים הפכו לקלים ומהנים יותר.

גם בכיתה, חיים חש שינוי. הוא הצליח לשבת בשקט, להקשיב למלמד, ואף להשתתף בשיעורים. ילדים אחרים, ששמו לב לשינוי המבורך, התחילו להתקרב אליו, וחברויות חדשות נרקמו. חיים, ליד שפעם ראה רק קשיים, פרח. הבטחון העצמי שלו צמח, חיין רחב התנוסס על פניו והצלחות רבות החלו להגיע.

סיפורו של חיים הוא סיפור של התגברות. ילד אמיץ שנלחם בקשיים, נתמך על ידי הוריו, וקיבל את העזרה שהיה זקוק לה. חיים הוא הוכחה לכך שגם עם הפרעת קשב וריכוז, אפשר לפרוח, להצליח, ולהתקדם לימודית כס"ר.

לפני חמש שנים פרסמנו בעיתון 'המודיע' כתבה מקיפה שסקרה את המצב בתחום התרופות להפרעת קשב וריכוז (ADHD). כתבה זו כללה טבלה מיוחדת שנוצרה בעמל רב עבור קוראי 'המודיע'.

במהלך השנים האחרונות חלו חידושים ושינויים רבים בתחום התרופות להפרעת קשב וריכוז. בחודשים האחרונים אף נכנסו לתוקף מספר שינויים משמעותיים. כתוצאה מכך, מערכת 'המודיע' קיבלה פניות רבות מהורים וממחנכים שביקשו לקבל המונח מצב מעודכנת.

כתבה זו, שנכנתה בעמל רב בשיתוף רופאים, חוקרים ומומחים בתחום הקשב וריכוז ופסיכופורמקולוגיה, נועדה לספק סקירה מקיפה ועדכנית של סוגי התרופות הקיימות כיום בישראל לטיפול בהפרעת קשב וריכוז.

הפרעת קשב וריכוז (ADHD) משפיעה על ילדים במגוון דרכים, הן בתחום הלימודי והן בתחום ההתנהגותי.

השפעות בתחום הלימודי:

קשיים בקשב ובריכוז פוגעים משמעותית בתהליך הלימוד. ילדים עם ADHD מתקשים להתמקד, לשמוע על קשב לאורך זמן ולזכור מידע. כתוצאה מכך, הם עשויים להיתקל בקשיים בלימודים ובהיגיונים נמוכים.

תרופות ADHD מסייעות לילדים לשפר את הקשב והריכוז. כתוצאה מכך, הם יכולים להתמקד טוב יותר בלמידה, לזכור מידע בצורה יעילה יותר ולהשיג ציונים גבוהים יותר.

השיפור בקשב ובריכוז תורם גם ליציאת התפקודים הקוגניטיביים. ילדים עם ADHD נוטים יותר להתקשות בכוחן לטווח קצר, בחשיבה ובהסקת מסקנות. נטילת תרופות יכולה לשפר תפקודים אלה, ובכך לתרום להצלחה בלימודים.

השפעות בתחום ההתנהגותי:

האונה הקדמית במוח אחראית על תפקודים כמו שליטה עצמית, תכנון ותיאום. ילדים עם ADHD מתקשים לעיתים קרובות בתפקודים אלה, מה שעלול להוביל להתנהגויות כמו אימפולסיביות, רעשנות, אדישות, קשיים חברתיים ותנועתיות יתר.

תרופות ADHD משפיעות לטובה על האונה הקדמית ומסייעות לילדים לשפר את ההתנהגותם. כתוצאה מכך, הם יכולים לשלוט טוב יותר בעצמם, לתכנן את התנהגותם בצורה יעילה יותר ולשפר את יחסיהם עם הסביבה.

השיפור בהתנהגות תורם גם לתחושת המסוגלות של הילד. ילדים עם ADHD נוטים לחוות תסכולים רבים כתוצאה מקשיי התנהגות. נטילת תרופות יכולה לעזור להם להרגיש טוב יותר עם עצמם ולשפר את הדימוי העצמי שלהם.

חשוב לציין, שנטילת תרופות אינה פתרון קסם. בהרכב מצבים היא צריכה להיות חלק מתוכנית טיפולית מקיפה, הכוללת גם הדרכת הורים והתאמות במסגרת החינוכית, תגבור לימודי וטיפול רגשי או אימון אישי. כמו כן, הטיפולים להפרעת קשב וריכוז מסייעים כמעטפת להקל על התסמינים, אם כי אינם מרפאים את הקושי אלא מטפלים בו. כמו כן, לעיתים נדרש זמן כדי להתאים את הטיפול התרופתי המועיל ביותר.

טיפול תרופתי בהפרעות קשב וריכוז

התרופות הניתנות כיום פועלות הן בשחרור מיידי והן בשחרור מושהה, והמינון נקבע באופן אישי על ידי הרופא המטפל, הן התחשבות במגוון גורמים, כגון: גיל — ילדים סגנים זקוקים לרוב למינון נמוך יותר ממבוגרים; משקל — אנשים בעלי משקל גבוה יותר עשויים להזדקק למינון גבוה יותר; חומרת ההיפומנטיזם — אנשים עם סימפטומים חמורים

מפת הדרכים לתרופות להפרעת קשב וריכוז									
שם תרופה	סוג תרופה	חברת הייצור	צורת תרופה	מחיר (ש"ח)	שם תרופה	סוג תרופה	חברת הייצור	צורת תרופה	מחיר (ש"ח)
ריטלין	סטרואיד	ריטלין	טבלט	10 ש"ח	ריטלין	סטרואיד	ריטלין	טבלט	10 ש"ח
ריטלין SR	סטרואיד	ריטלין	טבלט	20 ש"ח	ריטלין	סטרואיד	ריטלין	טבלט	20 ש"ח
ריטלין LA	סטרואיד	ריטלין	טבלט	30 ש"ח	ריטלין	סטרואיד	ריטלין	טבלט	30 ש"ח
ריטלין XR	סטרואיד	ריטלין	טבלט	40 ש"ח	ריטלין	סטרואיד	ריטלין	טבלט	40 ש"ח
קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	10 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	10 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	20 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	20 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	30 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	30 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	40 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	40 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	50 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	50 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	60 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	60 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	70 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	70 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	80 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	80 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	90 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	90 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	100 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	100 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	110 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	110 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	120 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	120 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	130 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	130 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	140 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	140 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	150 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	150 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	160 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	160 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	170 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	170 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	180 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	180 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	190 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	190 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	200 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	200 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	210 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	210 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	220 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	220 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	230 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	230 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	240 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	240 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	250 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	250 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	260 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	260 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	270 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	270 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	280 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	280 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	290 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	290 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	300 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	300 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	310 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	310 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	320 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	320 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	330 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	330 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	340 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	340 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	350 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	350 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	360 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	360 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	370 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	370 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	380 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	380 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	390 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	390 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	400 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	400 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	410 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	410 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	420 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	420 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	430 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	430 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	440 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	440 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	450 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	450 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	460 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	460 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	470 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	470 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	480 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	480 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	490 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	490 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	500 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	500 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	510 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	510 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	520 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	520 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	530 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	530 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	540 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	540 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	550 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	550 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	560 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	560 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	570 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	570 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	580 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	580 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	590 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	590 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	600 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	600 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	610 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	610 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	620 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	620 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	630 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	630 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	640 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	640 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	650 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	650 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	660 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	660 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	670 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	670 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	680 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	680 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	690 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	690 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	700 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	700 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	710 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	710 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	720 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	720 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	730 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	730 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	740 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	740 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	750 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	750 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	760 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	760 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	770 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	770 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	780 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	780 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	790 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	790 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	800 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	800 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	810 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	810 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	820 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	820 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	830 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	830 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	840 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	840 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	850 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	850 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	860 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	860 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	870 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	870 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	880 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	880 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	890 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	890 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	900 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	900 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	910 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	910 ש"ח
קונצרט XR	סטרואיד	קונצרט	טבלט	920 ש"ח	קונצרט	סטרואיד	קונצרט	טבלט	920 ש"ח

חומרים שונים, כמו למשל ריטלין ואטנט. כתוצאה מכך, קשה מאוד להשוות בנייה, כיון שמדובר בחומרים שונים מעט שעושים פעולות קצת שונות במוח. אנשים נוטים להשוות בין התרופות ולקבל אינדיקציה, ועל כך – בטבלה המצורפת לכתבה.

בעולם המחקר ישנם חילוקי דעות לגבי צורת החישוב המדויקת. הטבלה המצורפת לכתבה נבנתה לפי הגישה הרווחת הערכנית בעולם המחקר, אך יש לזכור שכל אדם הוא שונה וזה לא ממש מחשבון שניתן לבדוק לפי כשעוברים מתרופה לתרופה. תמיד ניתן לנסות גם מינון נמוך יותר בתרופה החדשה. לדוגמה, אדם שעובר מאטנט 15 לריאנס 30, יש סיכוי שזה יספיק לו למרות שלפי החישוב של החומר הפעיל הוא ירד קצת במינון.

ריטלין, ריפנדאט. ריטלין רגיל בשחרור מיידי, משפיע למשך כ-4 שעות בממוצע. צורת מתן התרופה: טבליות, מינון 10 מ"ג, ניתן לרסק ולשים בכפית עם מעדן. שווה לראשונה בארצות הברית כ-1956 ומכר עדיין עד היום, למרות שרוב המטופלים מעדיפים תרופות בשחרור ממושך או תרופות חדשות יותר. התרופה מתחילה להשפיע תוך כ-20 דקות מעת שלוקחים אותה ומשפיעה לטווח של כ-4 שעות בערך, בריטלין מינון יעיל לרוב הוא 0.3 עד 1 מ"ג לקילוגרם (מ"ג/ק"ג), אך זה מאוד שונה מאדם לאדם ולכן חשוב המעקב הרפואי.

ריטלין רובינן. תרופות לטיפול בהפרעות קשב וריכוז המכילות מתילפנדאט בשחרור מושהה. הן מופיעות לאורך 8-6 שעות. צורת מתן התרופה: טבליות, מינון 20 מ"ג. תרופה זו, בשונה מכל שאר התרופות להפרעת קשב, צריכים לקחת ביחד עם האוכל ואחרי סיום הארוחה. בשאר התרופות זוהי רק המלצה על מנת למנוע בעיות של חוסר תיאבון, אך ריטלין הינה התרופה היחידה שאכן צריכים לקחת אותה עם האוכל. תרופה זו היתה נפוצה בעבר, אך כיום פחות זמינה בישראל. רוב המטופלים משתמשים בתרופות משודרגות יותר ותרופות עם השפעת שחרור ארוכה יותר.

ריטלין LA, **ריאבניר LA**, ריפנדאט LA. משך השפעה: כ-8 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 10/20/30/40 מ"ג. ריטלין LA משתחרר בהדרגתיות ומשפיע למשך רוב שעות היום, וכן הוא עדיין יותר מריטלין רגיל. כמו כן מדובר במחיר סביר. לאלה המתקשים בבלעית הכדור, ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את התכולה – מעין כדוריות קטנות – לתוך מעדן, יוגורט, או אפילו שתיה קרה. מדובר בתרופה פופולרית מאד ונפוצה מאד בישראל! היתרון הוא, שמדובר בתכשיר לא יקר ושווה לכל נפש. התרופה כלולה בסל הבריאות, אך מחיבת השתתפות עצמית של 50%. עם כניסתו של חברות גוריות לשוק, צפוי מחירה לרדת עוד יותר. התרופה מתאימה להרבה ילדים הזקוקים למענה

יש יותר מוליכים עצביים זמינים במוח, מה שמשפר את הקשב, הריכוז, היכולת ללמוד ולהתמקד, וכן מפחית אימפולסיביות והיפראקטיביות. עקב המחיר הגבוה יותר והנגישות הנמוכה יותר, הן משמשות בדרך כלל במצבים בהם טיפול במתילפנדאט לא היה יעיל או במצבים בהם קיימות תופעות לוואי בתרופות האחרות.

תרופות לא ממריצות:

קבוצה זו כוללת תרופות שאינן ממריצות. דוגמאות הן סטרטרה וגואנפצין. הן פחות יעילות מאשר תרופות ממריצות, אך הן גורמות פחות תופעות לוואי. כתוצאה מכך, הן משמשות בדרך כלל במצבים בהם קיימות תופעות לוואי או התוויות נגד לשימוש בתרופות ממריצות, או במצבים בהם טיפול בממריצות לא היה יעיל.

סקירת התרופות הנפוצות בארץ

מקובל לחשב את מינון כל התרופות מול ריטלין רגיל (10 מ"ג) – כמה חומר פעיל יש בכל רגע נתון בתרופה. זה לא תמיד תואם את המינון שרשום על הכדור, כי רוב התרופות מכילות חומרים נוספים וחומרים הגורמים לשחרור איטי. לכן, מקובל להעריך את הכדור לפי החומר הפעיל שבו מול ריטלין רגיל: כמה חומר פעיל משתחרר בכל רגע נתון בגוף, ואת זה משווים מול ריטלין. עם זאת, לא מדובר בחוק מוחלט. חלק מהתרופות מכילות

ה
פ
ר
ק
י

ה
ט
ז

ו
ר
י
כ
ו
ל

אס.קיי. תרופות אלה ייוצלו משמעותית את מחיר התרופה, וכמו כן מעתה התרופה תהיה זמינה במינונים רבים 30/70 מ"ג — מה שיקל להתאים מינון יותר מדויק למטופלים בתרופה זו.

סטרטרגיה, אטומיק, אטומיק הינה תרופה שלא שיכת למשפחת הממריצים, וכן ההשפעה שלה מתחילה בצורה הדרגתית, והיא מתחילה להשפיע רק לאחר כמה שבועות. כמו כן, יש אנשים שלא מרגישים את ההשפעה באותה רמה כמו בתרופות הממריצות. יחד עם זאת, היתרון של התרופה הוא העדינות שלה, ולכן אם ישנן תופעות לוואי קשות אצל כל התרופות הקודמות, הרופא ימליץ לנסות אטומיק. כמו כן, אם יש ברקע קשיים רגשיים כגון חרדה, אובססיות, מצב רוח ירוד או טיקים, לעתים אטומיק יוצע כקו ראשון עקב החשש לתופעות לוואי של ממריצים שיכולים להחמיר קשיים אלה באם הם קיימים ברקע.

המינונים: 18, 25, 40, 60, 80, 100 מ"ג. התחלת טיולת התרופה הינה בחצי מינון למשך שבוע. את התרופה ניתן לקנות בטבליות וגם בסירוף. התרופה משפיעה למשך 24 שעות, וכן ניתן לקחת אותה לפני השינה. יש חשיבות ללקיחה רצופה של התרופה, בשונה מתרופות ממריצות. לאחרונה יש גם רופאים וחוקרים שממליצים לשלב את האטומיק עם מינון נמוך של תרופה ממריצה. אטומיק וסטרטרגיה כוללות בסל הבריאות כקו טיפול מתקדם להפרעות קשב וריכוז בילדים, לאחר מיצוי הקו הראשון. מבוגרים יכולים לרכוש אותן דרך השב"ץ.

בהמלצות רופאים, עקב הזמן שלוקח עד להתרופה מתחילה להשפיע בעת מעבר מתרופה ממריצה לסטרטרגיה, מומלץ להמשיך לטיפול את התרופה הממריצה במקביל לתרופה הסטרטרגיה במשך מספר שבועות (אלא אם הטיפול הוחלף על רקע תופעות לוואי לתרופה הממריצה), עד לקבלת אפקט מלא של הסטרטרגיה.

גונפצין (אינונים). תרופה ממשפחת 'אגוניסטים

עבור רבים בישראל המתמודדים עם הפרעות קשב. ויואנס הוא הפרודיגא הראשון והיחיד לטיפול בהפרעת קשב. משמעות הדבר היא, שהחומרים בתרופה אינם פעילים עד שהם עוברים פירוק בגוף, ולכן ויואנס היא גם התרופה היחידה בשחרור איטי שניתן להמס במים.

למנגנון זה מספר יתרונות — מניעת תופעות לוואי: מבנה התרופה מקל על תופעות לוואי אצל רבים. השפעה ארוכת טווח: לפי מחקרים מסוימים שנעשו בעולם, ההשפעה נמשכת עד 13 שעות בילדים ו-14 שעות במבוגרים, ארוך יותר מכל תרופה אחרת בשחרור מושהה. מניעת שימוש לרעה: מנגנון הפירוק מקשה על שימוש לרעה בתרופה.

בתקופה זו פג תוקף הבלעדיות של פטנט תרופת היואנס, ואכן חברות רבות בעולם התחילו לייצר את התרופה בגרסה גנרית, וכן בישראל חברת 'טבע' רשמה תרופה גנרית ליואנס בשם ליסדקס. כמו כן חברת 'אס. קיי. פארמה' רשמה גם תרופה גנרית בשם ליסדקס-א

לשמונה שעות. בשנה האחרונה התרופה משוקת גם בגרסה גנרית בשם ריאבניר LA וריפנדאט LA.

קונצרט, פנידין. משך השפעה: כ-12 שעות. צורת מתן התרופה: כדורים. מינונים: 54/18 מ"ג. הכדור מהווה פתרון לבחורים או לאלה שזקוקים למענה למשך יום שלם, שכן ההשפעה היא בשחרור איטי. התרופה מהווה פתרון פופולרי ונפוץ לבחורים ולמבוגרים, כמו כן מדובר במחיר סביר. ניתן לשלב שני מינונים יחד. כך לדוגמה, מבוגרים רבים לוקחים 72 מ"ג על ידי חיבור של 54 מ"ג פלוס 18 מ"ג. אסור לגעת או לשבור את הכדור, בשנה מה שמהווה בעיה לאנשים שמתקשים לבלוע. בשנה האחרונה התרופה נרשמה בכמה שמות גנריים: פנידין, סנדור, תרופ, מתילפנידיאט טבע. המנגנון של השחרור האיטי בתרופה הגנרית פנידין עובד בצורה שונה מהמנגנון בקונצרט ולכן בפנידין ניתן לחצות את התרופה לשניים אך לא לרסק אותה, למטל במינון 18 מ"ג שלא ניתן לחצות. התרופה כלולה בסל הבריאות, אך מחייבת השתתפות עצמית של 25%. עם כניסתן של חברות גנריות לשוק, צפוי מחירה לרדת.

פוקלין. משך השפעה: כ-9 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 30/10/15 מ"ג. החומרים הפעילים (דקסמתילפנידיאט) בפוקלין הם מרוכזים יותר, ולכן ניתן לקחת מינונים נמוכים יותר. אלה המתקשים לבלוע יכולים לפתוח את הקפסולה ולפור את התכולה שהיא כדוריות קטנות לתוך מעדן, יוגורט, או אפילו שתייה קרה. פוקלין הינו עדין יותר מהתרופות הקודמות ולכן מתאים לאנשים שהתרופות הקודמות גרמו להם לתופעות לוואי, אך מחירו יקר יותר, כיון שהתרופה נמצאת בשירותי בריאות נוספים — שב"ץ של קופות החולים ולא בסל התרופות. בשנה האחרונה התרופה נרשמה בכמה שמות גנריים: מדקס ומיקרין, דקסמתילפנידיאט.

אנונט. משך השפעה: כ-5 שעות. צורת מתן התרופה: טבליות. מינונים: 30/10/20 מ"ג. בארצות הברית אנונט נמצאת בשימוש לטיפול להפרעת קשב כבר עשרות שנים, והיא נקראת שם אדלר. התרופה מורכבת מארבעה סוגי מלחי אמפטמין, ולעתים יש לשילוב זה השפעה ייחודית יותר משילובים אחרים, והוא מאפשר להפחית את המינון של כל אחד מהחומרים בנפרד, מה שמצמצם בהרבה מצבים את תופעות הלוואי או משפיע על אנשים שהרטיטין לא מספיק עוזר להם. ניתן לחלק או לשבור את הטבליות ואף לרסק אם צריך. התרופה נמצאת בסל התרופות גילדים. ילדים גדולים יותר צריכים לקחת שתי מנות ביום על מנת לנסות את כל שעות הלימוד. ההכשר אנונט, לצד טיפול בהפרעת קשב וריכוז, משמש גם כטיפול במחלת הנרקולפסיה, שהיא הפרעה נורולוגית נדירה הכוללת התקפות של הידרמות בלתי נשלטת במשך היום. אנונט כלולה בסל כקו טיפול מתקדם להפרעות קשב בילדים, לאחר מיצוי הטיפול בקו ראשון, ולמבוגרים יש את התרופה בשב"ץ.

חשוב לציין, שאנונט היא התרופה היחידה שרשומה בישראל לטיפול החל מגיל 3, באם המצב מצריך טיפול בגיל זה צעיר ורופא ממליץ על תרופה לקשב, בשונה מכל שאר התרופות שמאפשרות רק החל מגיל 6, כך שבטיפול בשאר התרופות מתחת לגיל 6 צריך בעיקרון טופס אישור יחודי.

אנונט. משך השפעה: כ-12 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 30/10/20 מ"ג. התרופה הינה אנונט בשחרור מושהה, והיא מהווה פתרון לבחורים או לאלה שזקוקים למענה למשך יום שלם רציף. התאמת המינון מול אנונט רגיל הינה כפולה, כלומר 10 אנונט שווים כמו 5 אנונט בשחרור רגיל, וכן הלאה. בחלק מהקופות התרופה נקראת אמפטמין מיקס.

יואנס. משך השפעה: כ-12-13 שעות. צורת מתן התרופה: קפסולות. מינונים: 70/30/50 מ"ג. אחרי ידונים במשך השנים בוועדת סל התרופות, התרופה התקבלה השנה וחיכל בסל הבריאות למבוגרים בגילאי 18-28 כקו ראשון, ולילדים כקו שני אחרי נסיון במתילפנידינט. התרופה תהיה זמינה במסגרת סל התרופות החל מהתאריך 1.7.2024 ולא רק בביתושים המשלימים כפי שהיה עד עכשיו, מה שיוזיל את העלויות בצורה משמעותית. הכנסת יואנס לסל הבריאות היא בשורה משמעותית

חשוב לציין, שאנונט היא התרופה היחידה שרשומה בישראל לטיפול החל מגיל 3, באם המצב מצריך טיפול בגיל זה צעיר ורופא ממליץ על תרופה לקשב, בשונה מכל שאר התרופות שמאפשרות רק החל מגיל 6, כך שבטיפול בשאר התרופות מתחת לגיל 6 צריך בעיקרון טופס אישור יחודי

ה
פ
ר
ק
י

ה
ט
ז

ל
ר
י
כ
ו
נ

זו יגמרו המריבות בנוגע ללקיחת הכדור לפני היציאה ללימודים, וכך התארגנות הבוקר תהיה קלה יותר. נקווה שתרופה זו תגיע בקרוב לישראל, אם כי קשה להאמין. כמו כן יש בארה"ב תרופות חדשות ממשפחת האמפתיין: דיניבל, אייביו, אדוינס, דקסרין. התרופות הללו אינן זמינות בישראל באופן רשמי, אך ניתן לרכוש אותן דרך טופס 29 ג'. תהליך זה כרוך בהגשת טופס לבית מרקחת פרטי המתמחה ביבוא אישי, קבלת אישור ממשדד הבריאות ויבוא התרופה באופן אישי. תהליך זה מייקר משמעותית את רכישת התרופה, הן בשל עלות התרופה עצמה והן בשל עמלות בית המרקחת ועלויות משלוח. עם זאת חשוב לציין, שרוב האנשים מצליחים למצוא פתרון הולם מבין התרופות הזמינות בישראל. במצבים נדירים בלבד נדרש יבוא אישי של תרופות שאינן זמינות בארץ, כמו תרופות הנמכרות בארה"ב.

הפקידה הנוכחית ממוססת על מחקרים רבים ומדיקות שטח שנערכו על ידי רופאים, חוקרים ורוקחים. עם זאת חשוב לציין, כי תגובת כל אדם לתרופות היא אישית ומגוונת. בחלק מהתרופות קיימים מחקרים המציינים מווחי השפעה שונים, חשוב לזכור כי קצב פירוק התרופה מגוון משתנה בין אדם לאדם, ועל כן השפעתה עשויה להימשך זמן רב יותר או פחות אצל כל אחד. כל אדם הוא שונה ותגובתו לתרופה מושפעת מגורמים גופניים רבים.

ולסיים סקירת רשימת התרופות חשוב לזכור, כי אמנם כולנו

לקולטן אלפא 2' הפועלת על מערכת העצבים המרכזית ומשפיעה על ויסות הפרשת ההורמון נוראדרנלין, ותורמת לשיפור תפקודי הקשב והריכוז. התרופה הוכחה כיעילה לטיפול בהפרעות ויסות אצל אנשים עם הפרעות קשב וריכוז ושיפור תפקודי הקשב והריכוז, טיקים, וכן מתאימה כשיש קשיים נוספים לצד הקשב כגון חרדות. ניתן לטול גונפצין כטיפול יחיד או בשילוב עם תרופה ממריצה. התרופה משווקת במינון של 1 מ"ג בשחרור רגיל ובמינון של 1 עד 4 מ"ג בשחרור מושהה ER ואצל מבוגרים עד 7 מ"ג, וניתן לקחת אותה לפני השינה. יתרונות גונפצין: לוקח זמן עד שהתרופה מתחילה להשפיע, השפעתה היא לאורך 24 שעות, והיא יעילה גם אם ישנם קשיים נלווים להפרעת הקשב. התרופה עדיין אינה רשומה בישראל וניתן לרכוש את התרופה בבית מרקחת פרטי שנקרא שור-טבצניק באמצעות טופס 29. או בקופת חולים מאוחדת במינון 2 מ"ג.

תרופות פחות נפוצות

קלונדיין – תרופה ליתר לחץ דם, עוזרת לטיקים ולהורדת אימפולסיביות והיפראקטיביות. התרופות אדרונקס וולבטריין הן נוגדות דיכאון, שיחגן וגם עוזרות בטיפול בהפרעות קשב וריכוז.

תרופות שלא רשומות בישראל:

יוואנס **לֵאֵנִיטָה** (שהיה זמין בישראל למשך תקופה). פוקלין בשחרור מיידי. **קוליבנט** הוא סירופ נחלי, המשחרר באופן ממושך את החומר הפעיל למשך 12 שעות. **דישרנה** היא מדבקה הספוגה במתילפנידט. החומר נספג דרך העור למערכת הדם ופועל את פעולתו. בנוסף למחירה היקר מאוד של התרופה, חסרונה של המדבקה הוא בסיכון להתפתחות גירוי בעור. חסרון נוסף הוא, שפעילותה של המדבקה מתחילה לרוב להשפיע רק בחלוף שעותיים, ומשפיעה למשך 12 שעות. לעתים יש צורך להעיר את הילד מוקדם בבוקר כדי להדביק לו את המדבקה ולאפשר ריכוז בשעות הבוקר. הסרת המדבקה תוביל להפסקת השפעתה כעבור שעה עד שעותיים. **מידיים** – תרופת אמפאמין חדשה ומעניינת. טווח השפעה ל-16 שעות. משפרת תפקוד במצבים של ADHD וגם עוזרת להפרעות שינה, בשונה מתרופות קלאסיות. מעניין לציין, שלאחרונה אושרה בארה"ב תרופה בשם Jomay PM והיא נמכרת כבר בארה"ב. החידוש של התרופה הוא מנגנון מיוחד לשחרור איטי. את התרופה לוקחים כלילה לפני השינה (!) והיא מתחילה להתפרק (במעי הגס) ולהשפיע רק בשעות הבוקר, השפעה שנמשכת כל שעות היום. כנראה שעם אישורה של התרופה

רוצים את התרופה הכי חדשה, הכי יקרה, הכי מתקדמת, אבל האם היא באמת הכי טובה? ממש כמו באוכל, לכל אחד יש את הטעם שלו, ומה שטעים לאחד לא בהכרח יהיה טעים לאחר. התאמת תרופה להפרעת קשב וריכוז היא היתה הכי מוצלחת, כל שאר החברות היו פושטות רגל... כי בתחום הזה אין מושג כזה תרופה הכי טובה, מושג שלכל אחד מתאים משהו אחר. עולם התרופות להפרעות קשב וריכוז הוא כמו ג'ונגל: יש בו המון אפשרויות, אבל צריך לדעת איך לנווט בו כדי למצוא את הדרך הנכונה. אז אל תרצו אחר הטרנדים, ותתייעצו עם הרופא המטפל כדי למצוא את התרופה שמתאימה לכם כמו כפפה ליד. כנס שפרופסורים אינם שווים, כך תרופותיהם אינן שוות...

תרופות גנריות

בשנים האחרונות נכנסו לשוק התרופות להפרעת קשב תרופות גנריות רבות, ואנשים רוצים לדעת מהי המשמעות של תרופה גנרית ולמה עושים זאת, ולכן ניהוד לכך כמה מילים כדי להבין את המושג של תרופות גנריות וההשלכות שלהן.

מוכן לכל, שפיתוח תרופה חדשה הוא תהליך מורכב וארוך, הדורש השקעה עצומה של זמן, מאמץ וכסף. חברות תרופות משקיעות שנים רבות במחקר ובפיתוח, בבדיקות קליניות ובהליכי אישור, עד שתורפה חדשה מגיעה לשוק. כדי לאפשר לחברות תרופות להחזיר את ההשקעה העצומה ולעודד פיתוח תרופות חדשות, מוגנות תרופות חדשות בפטנט לחקופה של מספר שנים, אך עם פקיעת הפטנט, חברות תרופות אחרות רשאיות ליצור ולשווק תרופות המכילות את אותו החומר הפעיל כמו תרופת המקור. תרופות אלו נקראות 'תרופות גנריות'. חשוב לדעת, שתורפות המקור ותורפות גנריות מכילות אותו חומר פעיל ובאותו הריכוז. רשויות רגולטוריות כמו משרד הבריאות, ה-FDA האמריקאי, ומשרד הבריאות בישראל מאשרים תרופה גנרית לשיווק כתנאי שמדובר באותו החומר הפעיל, באותו החוזק ובקצב ספיגה דומה לזה של תרופת המקור. לכן תרופה גנרית נחשבת לטובה וליעילה בדיוק כמו תרופת המקור.

עם זאת, יתכנו הבדלים בין תרופות גנריות שונות ותרופות המקור. ההבדלים יכולים להיות ברשימת החומרים הלא פעילים (כלומר בחומר הכימי שמחזיק ומדביק את הכדור, למשל במקום חומרים של קמח חיטה יכול להיות חומרם של קמח חיטה וכדומה) או בצורת התרופה (למשל, כמסה במקום טבליה), או הבדלים שונים בין טבליה – בגודל, בצבע ובצורה). כמו כן יתכן שוני בצפייה של הטבליה או בטעם שלהן. הבדלים יכולים להיות גם בין האריזיה של תרופת המקור לאריזיה של התרופות הגנריות השונות, בגודל, בצבע וכדומה.

מבחינת רוב המטופלים תרופה גנרית פועלת בדיוק כמו תרופת המקור. למשל, תרופות גנריות להפחתת כולסטרול מפחיתות אותו באותה מידה כמו תרופת המקור, ולא רואים הבדלים (בבדיקות דם) בין תרופת מקור לתרופה גנרית בנוגע לאיזון הכולסטרול.

עם זאת, לעיתים קורה שמטופלים מעטים מדווחים על הבדלים בין תרופה גנרית לתרופת המקור. יתכן שיש לכך סיבה פסיכולוגית (למשל, קושי להסתגל לשינוי מהמוכר והידוע), ויתכן שאכן יש לזה סיבות אובייקטיביות (למשל, הבדלים בחומרים הלא פעילים שבתרופות השונות) אך זה פחות נפוץ.

בכל אופן, עובדה היא, שישנם מטופלים שאינם יכולים להתרגל לתרופות גנריות לאחר שהיו מטופלים בתרופת מקור, אך ישנם גם סיפורים הפוכים, שבהם המטופלים דווקא מסתדרים טוב יותר עם התרופות הגנריות בהשוואה לתרופת המקור.

תרופות חדשות שיוצאות לשוק (תרופות מקור) הן לרוב יקרות מאוד. הסיבות לכך ברורות: עלות הפיתוח שלהן גבוהה מאוד, ומשך הבלעדי של היצרנית מוגבל למדי: לרוב בין 7 ל-12 שנים (תוקף הפטנט הוא לרוב 20 שנים, אבל השעון מתחיל לקחת עם ירישום התרופה, וזה קורה עוד לפני שמתחילים הניסויים הקליניים. המשמעות: חולפת כמה שנים בין ירישום התרופה ליציאתה לשוק).

ברגע שפג תוקף הפטנט ומתחיל שיווקן של התרופות הגנריות, גורמת התחרות בין חברות התרופות לירידה במחירים הן של התרופות הגנריות והן של תרופת המקור. החברה הישראלית 'טבע תעשיות פרמצבטיות' נחשבת ליצרנית התרופות הגנריות הגדולה בעולם, וכן הם כרגע אלו שגם ייצרו את תרופת הליסדקס, שהיא גנרית לתכשיר המוכר ויואנס, שתיכנס לסל בתאריך 01.07.2024.

לאור העובדה שמערכות בריאות בכל העולם מתמודדות עם הוצאות כבדות, הרי שיווקן של תרופות גנריות מסייע להן להפחית הוצאות בלי להתפשר על איכות הטיפול.

אבחון הפרעת קשב

אבחון הפרעת קשב וריכוז אצל ילדים מחייב בדיקה על ידי איש מקצוע רפואי מומחה בתחום. בין הגורמים המוסמכים לאבחון נמצאים: מומחה בנורולוגיה לידים והתפתחות הילד, פסיכיאטר לידים ונוער, נירולוג או פסיכיאטר של מבוגרים, ורופא התפתחות.

לאור הביקוש הגבוה והקושי בזמינות תורים בקופות החולים, משרד הבריאות מכשיר בשנים האחרונות רופאי ילדים בקורס יחודי המאפשר להם לאבחן ולטפל בהפרעת קשב. פתרון זה מפחית את העומס ומאפשר קבלת תורים מהירים יותר.

במצבים קלאסיים, כאשר ההורים מבחינים בילד חולמיני ומוסח, וצוות החינוך גם מדווח על התנהגות דומה, ניתן לפנות לרופאי ילדים אלה, ואז ניתן לחסוך את הצורך באבחון פרטי ויקר. לעיתים, רופאי ילדים ימליצו על ביצוע מבחן ממוחשב בשם 'מוקסר', המסיע באבחון הפרעת קשב.

רבים תוהים האם מבחן ממוחשב כמו מוקסר יכול לזהות ולסיע באבחון הפרעת קשב וריכוז. חשוב להדגיש, כי מחקרים רבים שנערכו אודות המבחן הראו תוצאות מרשימות, אך עדיין ההמלצה המקצועית של משרד הבריאות היא להשתמש בו ככלי עזר לאבחון מקצועי על ידי איש מקצוע, ולא להסתמך עליו באופן בלעדי.

לכן, שילוב של בדיקת רופא מומחה בקשב בשילוב עם מבחן מוקסר יכול להיות צעד נכון. במחקרים רבים נמצא, שמבחן מוקסר ציג 90% רגישות ו-86% סגוליות. רגישות: 100% רגישות פירושו שכל האנשים החולים במחלה יאובחנו באמצעות הבדיקה. במבחן מוקסר, עם 90% רגישות, 90% מהאנשים הסובלים מהפרעת קשב יזהו על ידי המבחן ויאובחנו, בעוד 10% לא יזהו

והמבחן עלול לפספס אותם. סגוליות: 100% סגוליות פירושו שאף אדם בריא לא יאובכן בטעות כחולה. במבחן מוקסר, עם 86% סגוליות, 14 מתוך 100 אנשים שלא סובלים מהפרעת קשב יאובחנו בטעות כסובלים מההפרעה.

חשוב לציין, שרמת הדיוק של מבדק המוקסר גבוהה במיוחד בכל הנוגע לאבחנה בין קשב תקין לקשב לקוי. עם זאת, רמת הדיוק באבחנה בין תת-הקטגוריות של הפרעות קשב (קשב, אימפולסיות, היפראקטיביות ותזמון) פחותה יחסית. לכן, גם אם נמצאה חריגה באחד המדדים, גם אם מדובר במדד התזמון, זה כבר מהווה לפי המבדק אינדיקציה להפרעת קשב!

יתרון נוסף של מבחן מוקסר הוא, שניתן לבצע אותו מכל מחשב, ללא צורך להמתין לתורים. עם זאת, חשוב להתייעץ עם הרופא והמאבחן לאחר ביצוע המבחן, כדי לוודא שהתוצאות אכן משקפות את התפקוד של הילד.

במצבים מורכבים יותר, בהם קיימת אי בהירות לגבי גורמי הקושי של ילד, ויש חשש שגורמים רגשיים, לימודיים או אחרים משפיעים על תפקודו, ניתן לפנות לאבחון מעמיק יותר ואז ניתן לפנות גם למכונים פרטיים, כגון למאבחנים ידעניים שממקדים בהערכת קשיי למידה ולקויות למידה, או לפסיכולוגים, עו"סים או פסיכיאטרים שבודקים היבטים רגשיים, התנהגותיים וקוגניטיביים.

אבחון מקיף יאפשר זיהוי מדויק של הגורמים לקשיי הילד, בניית תוכנית טיפול מותאמת אישית, ומתן תמיכה וטיפול להורים ולצוות החינוכי.

בחירת מסלול האבחון תלויה במורכבות המצב ובצרכים של הילד והמשפחה. במצבים פשוטים וקלאסיים, כגון אם קיימת תמונה קלינית ברורה של הפרעות קשב וריכוז, ניתן לקבל מענה בקופות החולים וחבל לבזבז כספים לחינם ולחכות זמן רב לתורים.

לסיים, נחיד שוב ונאמר: תרופות ניתנות אך ורק בידי רופאים המוסמכים לכך. המידע המוצג בכתבה זו נועד להרחבת הידע בלבד ואינו מהווה תחליף לייעוץ רפואי מקצועי. התאמת סוג התרופה היא תהליך אישי, וכל אדם מגיב אחרת לתרופות. לכן יש צורך במיומנות ובסבלנות כדי למצוא את התרופה המתאימה והמיטבית הנכון. התהליך עשוי לקחת זמן, ויתכן שתצטרכו לנסות מספר תרופות עד שתמצאו את התרופה שעובדת עבורכם. חשוב להיות סבלניים ולשתף פעולה עם הרופא לאורך כל התהליך, ועם התמדה ועקביות תגיעו לפתרון מותאם בס"ד.

מפת הדרכים לתרופות להפרעת קשב וריכוז

חומר פעיל	תרופת מקור	תרופות גנריות	צורת מתן	מינון	גודל המנה ליחידת זמן (בהשוואה לרגיל)	השפעה טווח	צורת הלקיחה	תחילת השפעה (משוער בדקות)
מתילפנידאט	ריטלין "רגיל"	רפנידאט	טבליה	10 מ"ג	10 מ"ג	4 שעות	ניתן לחתוך או לרסק.	20-15
	ריטלין SR	רוביפן SR	טבליה	20 מ"ג	8 מ"ג	6-8 שעות	אסור לשבור או לרסק. תרופה זו הינו התרופה היחידה להפרעת קשב שיש לקחת אותו עם אוכל. יש קשיים בזמינות התרופה בישראל.	180-30
	ריטלין LA	רפנידאט LA ריאבניר LA	קפסולה	10 מ"ג	4 מ"ג	8 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגירים או לשים במים חמים.	110-30
				20 מ"ג	8 מ"ג			
				30 מ"ג	12 מ"ג			
				40 מ"ג	16 מ"ג			
				60* מ"ג	24 מ"ג			
	קונצרטה	פנידין סנדוז תרופן מתילפנידאט-טבע	טבליה	18 מ"ג	5 מ"ג	12 שעות	קונצרטה אסור לחתוך או לשבור. פנידין ניתן לחצות את הטבליה, אין ללעוס או לכתוש את הטבליה, למעט פנידין מינון 18 מ"ג שאין לחצות.	60-30
				27 מ"ג	7.5 מ"ג			
				36 מ"ג	10 מ"ג			
				54 מ"ג	15 מ"ג			
	פוקלין XR	מטרדקס XR מיקודין	קפסולה	5* מ"ג	5 מ"ג	8-10 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגירים או לשים במים חמים.	110-30
				10 מ"ג	10 מ"ג			
				15 מ"ג	15 מ"ג			
				20 מ"ג	20 מ"ג			
				30 מ"ג	30 מ"ג			
				40* מ"ג	40 מ"ג			
אמפטמינים	אדרל	אטנט	טבליה	5* מ"ג	דומה ל - 10 מ"ג ריטלין	5-6 שעות	ניתן לחתוך או לרסק.	60-30
				10 מ"ג	דומה ל - 20 מ"ג ריטלין			
				15* מ"ג	דומה ל- 30 מ"ג ריטלין			
				20 מ"ג	דומה ל- 40 מ"ג ריטלין			
				25* מ"ג	דומה ל - 50 מ"ג ריטלין			
				30 מ"ג	דומה ל- 60 מ"ג ריטלין			
	אדרל XR	אטנט XR אמפטמין מיקס	קפסולה	5* מ"ג	2.5 מ"ג אטנט	12 שעות	ניתן לפתוח את הקפסולה ולפזר את הגרגרים במשקה או במעדן. אסור לרסק את הגרגירים או לשים במים חמים.	60-30
				10 מ"ג	5 מ"ג אטנט			
				15* מ"ג	7.5 מ"ג אטנט			
				20 מ"ג	10 מ"ג אטנט			
				25* מ"ג	12.5 מ"ג אטנט			
אטומוקסטין	סטרטרה	אטומיק	קפסולה	10 מ"ג	10 מ"ג אטנט	24 שעות	סטרטרה; בעיקרון החברה ממליצה לא לפתוח את הקפסולה, אטומיק ניתן לחצות את הטבליה אך החברה ממליצה לא לכתוש. סטרטרה גם קיים כתמיסה לשתיה - STRATTERA 4 mg/ml יש לקחת אותו יום יום קבוע.	4-1 שבועות
				18 מ"ג				
				25 מ"ג				
				40 מ"ג				
				60 מ"ג				
אלפא-2 אגוניסט	גואנפצין ER	אינטוניב	טבליה	מ-1 עד 7 מ"ג	מתחילים במינון של 1 מ"ג ולהעלות מינון ב 1 מ"ג מידי שבוע בהתאם להוראות הרופא. מינון המטרה הוא 0.05 - 0.12 מ"ג לקילו ליום. מינון מירבי 7 מ"ג ולילדים 4 מ"ג.	24 שעות	אסור לחתוך או לשבור. גואנפצין ER (ניתן לקנות בבית מרקחת שור טבצ'ניק. החל מ2 מ"ג ומעלה ניתן לקנות בקופ"ח מאוחדת).	2-1 שבועות

תרופות שניתן להשיג רק ביבוא אישי עם טופס 29 ג' (בבית מרקחת שור טבצ'ניק): ויואנס ללעיסה. גואנפצין רגיל. קוליבנט - סירופ. דייטרנה מדבקות (מאד יקרות). פוקלין רגיל. תרופות פחות נפוצות: קלונידין, אדרונקס, וולבטרין. תרופות שיש רק בארה"ב: דיניבל, אייבי, אדזינס, JORNAY PM, דסקרין, מיידס.

* סימן זה מצביע על מינון שכבר רשום בישראל אך עדיין לא זמין בבתי המרקחת.